

PLAZOVNA ŽOLNA

Vršič. Sončna nedelja. Ura je osem in nekaj minut. Najverjetneje eden zadnjih vikendov primernih za turno smuko. Pomladni čas zahteva svoje in sneg nezadržno kopni. Poraja se miren, sončen dan. Na vseh »turnosmučarskih« vrhovih kar mrgoli obiskovalcev. In vsako leto jih je več. Tako je tudi z nevarnostmi, ki prežijo pozimi, zlasti veliko je snežnih plazov katerim je izpostavljeno vedno več življenj. Kot že velikokrat to zimo sedim v bližini parkirišča, takoj nad potjo, ki vodi na Mojstrovke in Nad Šitom Glavo. Turni smučarji in tudi taki, ki se peš podajajo na turo, se kar vrstijo mimo mene. Veliko jih poznam, med njimi so tudi znane osebnosti planinskega življenja v Sloveniji. Vztrajam do pol desetih in vseskozi vestno prisluškujem svoji plazovni žolni, ki je nastavljena na sprejem. Vztrajno molči. Le pri dveh smučarjih zaznam dobro poznani pisk plazovne žolne, pa še ta dva sta, po pozdravu sodeč, tujca. Koliko jih s seboj nosi še snežno lopato in sondo in med vzponom naredi preizkus trdnosti snežne odeje, si ne upam pomisliti. Odgovor pa se ponuja kar sam.

Kar nekaj zim je že minilo (bilo je leta 85' na izpitih za alpinistične inštruktorje), ko sem se na predavanju Pavla Šegule prvič natančneje seznanil z nevarnostmi, ki jih prinašajo snežni plazovi, kako naredimo prerez snežne odeje, kakšen je preizkus trdnosti snežne odeje in kako z majhno elektronsko napravo, »PIPS« so jo takrat posplošeno imenovali, relativno hitro najdemo zasutega. Celo dopoldne sta nas z Danilom Škrbinekom mučila s teorijo in prakso. Naveličana vsega je večina menila, da je le preveč hrupa za nič. Pa še zadnji dan je bil in izpiti so bili takorekoč že v žepu. Kako hudo sem se motil, sem spoznal v naslednjih letih, ko sem nekajkrat zadnji trenutek izstopil med nenačrtovano vožnjo s snežno gmoto. Vedno sem bil sam, brez plazovne žolne in lopate ter sonde in najverjetneje nihče ni vedel, kje se potikam. Ko se mi je to pripetilo naslednjič in je bila z mano bodoča družica, sem se zamislil. Da bi zaradi lastnega neznanja, malomarnosti in podcenjevanja spravljaj poleg sebe še druge v nevarnost, to pa ne. Popolne varnosti ni, lahko pa poskrbimo, da se ji čim bolj približamo in z poznavanjem izognemo nevarnostim.

Kot član Gorske reševalne službe sem se vključil v delo Podkomisije za plazove in se aktivneje začel ukvarjati s spoznavanjem snežne odeje in plazov. S pomočjo podkomisije in v lastni režiji mi je v zadnjih letih uspelo obiskati nekaj tečajev in seminarjev doma in v tujini, od Slovaške do Švice. Poglobil sem znanje in se še enkrat prepričal o nujnosti osveščanja obiskovalcev zimskih gora o nevarnostih, ki prežijo nanje in o nujnosti izvajanja varovalnih ukrepov. Kot že rečeno, popolne varnosti ni in tako tudi z uporabo plazovne žolne nismo nič bolj varni. Le ko se enkrat že zgodi, lahko skrajšamo čas iskanja na minimum in s tem povečamo možnost preživetja. Kot je znano, ima zasuti le prvih petnajst do dvajset minut nekako 80% možnosti za preživetje. V tem času mu lahko pomagajo edino in samo prijatelji v skupini ali slučajno prisotni. Le izjemno redki srečneži so živi dočakali reševalce, saj so praviloma takšne iskalno-reševalne akcije s klasičnimi sredstvi (sondiranje) dolgotrajne in naporene. Reševalni psi so seveda hitrejši in zelo uspešni, vendar jih je ravno tako treba pripeljati na kraj nesreče, kar časovno tudi ni zanemarljivo.

Iz povedanega sledi, da za sedaj edinole vestna in pravilna uporaba plazovne žolne zagotavlja hitro in uspešno odkritje zasutega. Ponavljam, ne pozabimo, da z uporabo žolne nismo varni pred plazovi. Le ob pravilni izbiri poti, s poznavanjem uporabe žolne, z vestnim vzdrževanjem in ne nazadnje z nepodcenjevanjem plazov, bomo še dolgo hodili in smučali po gorah. Na tržišču je že četrta, digitalna različica moderne plazovne žolne. Ne glede na proizvajalca so med seboj kompatibilne in z vsemi je rokovanje preprosto. Cena seveda ni zanemarljiva, vendar tudi drugi kosi opreme, ki so nujno potrebni za gibanje v zasneženih gorah, niso poceni. Mislim, da ni potrebno dajati na tehtnico ceno življenja in ceno naprave. Odgovor je na dlani.

Vrnimo se na začetek. To zimsko sezono sem zelo pogosto začenjal dneve na prej omenjeni način. Največkrat na Vršiču. Prišel sem do zastrašujočega rezultata. Le dobrih 10% obiskovalcev je imelo nameščene plazovne žolne in vsi so bili turni smučarji. Od tistih brez smuči pa nisem zasledil nikogar. Odstotek ne velja za organizirane skupine na tečajih in vajah, za katere se je izkazalo, da vedno pogosteje vsi nosijo žolno. Za to poskrbijo vodniki oz. organizatorji, ki se zavedajo odgovornosti. Nekako ne morem razumeti, da ravno pešci, ki jih statistično gledano, plaz zasuje mnogo pogosteje kot smučarje, tako nekritično gledajo na nevarnost, ki preži tudi na njih. V zadnjem času smuči niso namenjene le užitkom ob spustu, temveč vedno pogosteje gorniku zagotavljajo hitrejše, lažje in varnejše premagovanje razdalj do cilja. Vzorec, ki se je izkazal na Vršiču, se je pojavljal tudi na drugih točkah, ki sem jih to zimo obiskoval (Tamar, Pokljuka, Komna).

Za zaključek. Ker sem zadnja leta prisoten na večini tečajev in seminarjev v smislu seznanjanja z nevarnostmi v snežnem plazu (v organizaciji KA, GRS, PLV) menim, da je na voljo dovolj možnosti za spoznavanje koristnosti in nujnosti uporabe plazovne žolne. Zato še enkrat v premislek: kako veseli ste ko se vedno znova odpravljate novi dogodivščinam naproti. Poskrbite, da se boste vedno tudi vrnili!

V Mojstrani; 03.04.2001

Klemen Volontar